Hallintovaliokunta/Eduskunta - HaV@eduskunta.fi

Poliisihallituksen vastaus koskien valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn harmonisoiduksi sääntelyksi

Poliisihallitus on ollut merkittävässä roolissa luomassa Suomen kantaa ja katsoo että em. kannanotossa on huomioitu poliisin kannalta keskeisimmät esitettyyn asetukseen liittyvät asiakohdat.

Parlamentin esityksessä kohdissa 3.4 ja 3.5 on pääosin määritetty riittävät toimintavaltuudet siltä osin, kun Poliisihallitus osana poliisitoimintaa näkee reaaliaikaisen biometrisentunnistamisen ja etätunnistamisen käyttötapaukset merkittäväksi osaksi poliisitoimintaa

1.1 Tekoälyn hyödyntäminen osana rikosanalyysiä ja analyysiä

Poliisi pitää tärkeänä, että jatkossakin rikosanalyysissa käytettävää dataa olisi mahdollista analysoida tehokkaasti tekoälyn avulla rikostutkinnassa. Jos kyseiset järjestelmät päätetään kuitenkin sisällyttää korkean riskin tekoälyjärjestelmien listaukseen, on jatkokäsittelyssä varmistuttava siitä, ettei niitä käytetä ainoastaan luonnollisen henkilön toimintaa avustavassa tarkoituksessa. Lisäksi Poliisi katsoo, että jatkokäsittelyssä on tarpeen täsmentää, mitkä tekoälyjärjestelmät kuuluisivat rikosanalyysin toteuttamiseen käytettäviin järjestelmiin.

Poliisi pitää tärkeänä sitä, ettei kiellettyihin tekoälykäytänteisiin kuuluisi luonnollisia henkilöitä koskevien riskiarviointien tai data-analyysien teko lainvalvontaviranomaisten toiminnassa tekoälyn avulla perustuen henkilön liikkumistietoihin. Kyseisen tiedon rajaaminen estäisi merkittävässä määrin Poliisin tekemään analyysiin pohjautuvaa ennaltaehkäisevää rikoksenehkäisyä

1.2 Hahmontunnistamiseen liittyvät rajaukset osana reaaliaikaista analyysiä

Poliisin kannalta on tärkeää, ettei henkilön liikehdintää, liikehdintätapaa tai muita liikkumisen ominaispiirteitä käsitetä tunnetiloiksi kuten Suomen kannassa on tuotu esille. Tekoälyä tulee voida hyödyntää reaaliaikaisessa

sekä jälkikäteisessä biometrisessä etätunnistamisessa lainvalvontaviranomaisten toiminnassa tietyin tarkasti rajatuin reunaehdoin ja huomioiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

1.3 Jälkikäteen tehtävä biometrinen etätunnistus osana rikostutkintaa ja analyysiä

Tekoälyä hyödyntävien jälkikäteisten biometristen etätunnistusjärjestelmien käyttö tallenteiden tai muun kertyneen materiaalin perusteella tulisi olla lähtökohtaisesti sallittua lainvalvontaviranomaisille esimerkiksi tiettyihin valvonnan, rikostorjunnan ja -tutkinnan, sekä lupahallinnon käyttötapauksiin ilman erillistä tuomioistuimelta haettavaa päätöstä. Ko. toiminnan estäminen vaikeuttaisi merkittävästi erityisesti poliisin rikostutkinnan toimintaa osana tutkintamateriaalin läpikäyntiä ja analysointia.

2 Lisähuomiot

2.1 Kohta 3.12 Kansalliset toimivaltaiset viranomaiset sekä EU:n tietokanta korkean riskin tekoälyjärjestelmistä

Suomen kannassa ei tuotu esille viranomaisten intressiä huolehtia myös operatiivisen suorituskyvyn salaamisesta. julkisuus lain 24§ 5) kohdan mukaisesti 5) poliisin, Rajavartiolaitoksen, Tullin, vankeinhoitoviranomaisen ja Maahanmuuttoviraston taktisia ja teknisiä menetelmiä ja suunnitelmia koskevia tietoja sisältävät asiakirjat on määritelty salassa pidettäviksi

Komission esityksen kohdan 3.12 mukaan komissio perustaisi ja ylläpitäisi yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa EU-tietokantaa, joka sisältää tiedot korkean riskin tekoälyjärjestelmistä, jotka on rekisteröity asetusehdotuksen mukaisesti. Komissio toimisi tietokannan rekisterinpitäjänä. Tietokanta olisi julkinen.

Tältä osin on tärkeää tarkentaa mitä tietoa julkiseksi määritettävään rekisteriin tulee julkiseksi suhteessa em. julkisuus lakiin, jossa tavoitteena on, ettei suoraan rikollista toiminta suunnittelevalle ja toteuttavalle taholle luovuteta avoimesti tietoa siitä, mitä kyvykkyyksiä viranomaisella on käytössä osana rikoksen paljastamista ja tutkintaa. Em. tiedon paljastumien osaltaan heikentää viranomaisen edellytyksiä ennaltaehkäistä ja tutkita rikoksia.

Lähtökohtaisesti Poliisihallitus kannattaa avoimuutta asiassa siten, että osana julkista rekisteriä ratkaisun toteuttava suorituskyky voidaan kuvata riittävän yleisellä tasolla osana julkisuuteen annettavaa tietokantaa.

2.2 Pk-yritysten toiminnan mahdollistaminen osana viranomaistoimintaa

Asetusehdotuksen mukaisesti tavoitteena on pitää vaatimustenmukaisuuden kustannukset mahdollisimman alhaisina ja siten välttää tarpeetonta hidastumista käyttöönotossa, joka johtuisi korkeammista hinnoista ja vaatimustenmukaisuuden kustannuksista. Asetusehdotuksessa pyritään

lisäämään selkeyttä ja yksinkertaistamaan uusien säännösten täytäntöönpanoa takaamalla täysiyhdenmukaisuus EU:ssa sovellettavan voimassa olevan alakohtaisen unionin lainsäädännön kanssa.

Pk-yritysten mahdollisten haittojen poistamiseksi asetusehdotus sisältää säännöksiä, joilla tuetaan sääntöjen noudattamista ja pienennetään kustannuksia, mukaan lukien sääntelyhiekkalaatikoidenluominen ja velvollisuus ottaa huomioon pk-yritysten edut

Asetusehdotus tukee monelta osin Pk-yrityksen mahdollisuutta kehittämiselle. Käytännössä kuitenkin vaatimuskehikon ollessa merkittäviä kohdan 3.4 tai 3.5 mukaisissa korkean riskin tai kielletyn tekoälyn käytännön mukaisen soveltamisalueen piirissä estää nykyinen sääntely tosiasiallisesti pitkälle viranomaisen toiminnan PK- yrityksen kaltaisten toimijoiden kanssa. Vaikka sääntely Pk-yrityksen kohtaan on vähäisempää sääntely viranomaista kohtaan ei muutu ja osana tätä velvoitteet käytännössä siirtyvät osana sopimusta ratkaisua ja palvelu tuottavalle taholle. Tältä osin sääntely tosiasiallisesti vaikeuttaa näissä käyttötapauksissa PK-yrityksen mahdollisuutta tuottaa palveluita viranomaiselle.

Teknologiajohtaja Jyrki Wasastjerna

Tietohallintopäällikkö Sasa Haavisto

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 19.09.2023 klo 13:59. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet Kirjoita tähän

Jakelu Hallintovaliokunta/Eduskunta

Tiedoksi PYJ+ yksikönpäälliköt+ Visa Weckström